

РЕЦЕНЗИЯ

*от проф. д.изк. Елисавета Борисова Вълчинова-Чендова
(Институт за изследване на изкуствата – Българска академия на науките)
проф. напр. 8.3. Музикално и танцово изкуство*

**по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по
Музикознание и музикално изкуство (история на популярната музика),**
област на висше образование 8. *Изкуства*, проф. напр. 8.3. *Музикално и
танцово изкуство*, един, за нуждите на сектор *Музика*, ИГ *Музикална
култура и информация*, (Държавен в-к бр. 65 / 12.08.2022)

с единствен кандидат гл. ас. д-р МИХАИЛ ТОДОРОВ ЛУКАНОВ

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА КАНДИДАТА

Познавам Михаил Луканов (роден 1967) от постъпването му като редовен докторант в Института с научен ръководител проф. д.изк. Клара Леви. Бях член на НЖ в успешния за него конкурс за главен асистент през 2013 за нуждите на ИГ „Музикална култура и информация“ в сектор „Музика“. Като колеги в тази изследователска група съм имала възможност да следя интересите му в сферата на популярната музика в България, насочването му към нови теми. М. Луканов е свързан активно и с академичното списание „Българско музикознание“, той е редактор и преводач на английските текстове в него (завършва втора магистратура във Факултета по класически и нови филологии на СУ „Св. Климент Охридски“). Ще добавя и неговата художествена творческа нагласа – той завършва средното си музикално образование като инструменталист с контрабас, а висшето в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ със специалност „композиция“, член е на Съюза на българските композитори.

ОЦЕНКА НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ДОКУМЕНТИ ЗА КОНКУРСА ВЪВ ВРЪЗКА С ПОСОЧЕНИТЕ НАЦИОНАЛНИ НАУКОМЕТРИЧНИ ПОКАЗАТЕЛИ

Представените документи от М. Луканов покриват минималните национални наукометрични изисквания, отговарящи на научния профил на кандидата.

Група „А“. Защитеният дисертационен труд на тема „Конвенция и иновация в българската рокмузика: върху опита на Формация *Студио Балкантон*” (диплом от 13.06.2012) получи висока оценка и беше убедителна заявка за бъдещата научна дейност на М. Луканов.

Група „В“. През 2020 като издание на Института за изследване на изкуствата при БАН (*De Artibus Monographiae № II*) е публикувана монографията му „Музиката на арената на българския цирк. Исторически и теоретични аспекти“, която в конкурса е представена като основен хабиляционен труд. Ще я коментирам отделно, когато оценявам приносите.

Група „Г“. М. Луканов има включени две книги – монография, която не е представена като основен хабиляционен труд – „Мильо Басан – Живот и творчество“ (Институт за изследване на изкуствата, БАН, 2017), и отпечатан дисертационен труд, както и 5 статии и доклада в специализирани издания в областта на изкуствата.

По отношение на съдържанието на текстовете: Две от статиите му („Бележки към песните на Мильо Басан“, 2014; *Virtuosity and the Circus Arena*, 2020) са свързани с работата върху неговите монографични трудове. Статията „Грамофонните плочи в архива на ИИИЗк, тиражирани преди 1960 година: опит за систематизация (2021) е нова посока в неговите изследвания. А двата текста в „Медialog“ („За авторството в популярната музика през погледа на Уил Стро“ и „Музикалната креативност през погледа на Джейсън Тойнби“) представят интереса му към музикалнотеоретични и естетически аспекти на популярната култура и заявяват лични възгледи върху актуални теми и понятия.

Ще подчертая, че списанията, в които са публикувани тези текстове, са представени в СЕЕОЛ.

Група „Д“. Изследвайки проблематика, която е свързана с различни културни аспекти, трудовете на М. Луканов са цитирани и вярвам, че в бъдеще ще бъдат опорни текстове за повече автори, изследващи разглежданите периоди в музикалната ни култура. Книгите му са положително рецензирани в сп. „Българско музикознание“. Автор на рецензията за книгата „Мильо Басан – живот и творчество“ е проф. д.н. Венцислав Димов, а аз представих „Музиката на арената на българския цирк“.

Група „Е“. Включени са участия в два проекта, както и три награди на негови хорови творби.

СЪОТВЕТСТВИЕ С ДОПЪЛНИТЕЛНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ КЪМ КАНДИДАТИТЕ ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ В ИИИЗК

Представените материали напълно съответстват с допълнителните изисквания за научна активност в Института, а по отношение на монографичните изследвания ги надхвърлят. Както посочих, кандидатът има освен основния хабилизационен труд още 1 книга, както и публикуван дисертационен труд. Представени са изискваните 5 публикации в научна периодика и сборници, посочени са 5 участия в научни форми, някои от тях международни. Има и необходимите 10 цитирания.

ОЦЕНКА НА ПРИЛОЖЕНАТА „СПРАВКА ЗА ПРИНОСИТЕ“

М. Луканов е групирал публикациите си в четири тематични групи с приноси: 1) Музиката на арената на българския цирк (от началото на XX век до 80-те години на столетието), 2) История на популярната музика в България през първата половина на XX век, 3) ФСБ и прогресив рок в България, 4) Отделни музикалнотеоретични и естетически аспекти на популярната култура. Ще коментирам три от тях, които са свързани с тази академична процедура.

1) Хабилизационният му труд – книгата „Музиката на арената на българския цирк“ (200 с.), е първата по рода си у нас. Ще резюмирам рецензията си за изследването. Досега в българската музикология тази тема е разглеждана като проява на популярната култура с участието на изпълнители и творци, представящи различни музикални жанрове. За първи път М. Луканов я формулира като самостоятелен обект

на научна интерпретация. Историческата рамка на изследването е от края на XIX, когато възниква интересът към цирковото изкуство у нас и се появяват първите български циркове (първият е „Българско знаме“, основан през 1897) до края на 80-те години на XX (когато живата музика е заменена от музикални аудиооформления). Открити са ключови фигури и състави, изведени са специфики на изкуството на всеки от тях. Изследването се основава на исторически и историографски изследвания. Текстът е структуриран в седем основни глави. В първата глава е аргументирано понятието *музика в цирка* и смисловата му разлика с *циркова музика*. В следващите три глави са проследени историята на музиката в цирка в България и най-важните гастроли в чужбина на български циркови трупи през 50-те и 60-те години на XX век. Централни за изследването са двете „портретни“ глави (пета и шеста). Анализирани са музикалното изкуство на открояващите се имена на цирковата арена в *музикалната клоунада (буфонада и музикална ексцентриада)* – Коста Кертиков (Кертика), Цезар Имброш (Лоло), Пенка Иванова-Силаги, Тодор Козаров и Христо Янакиев, Кирил Димитров (Коко), Буфосинхронистите, „Харизанови“, както и изяви на *най-известните куплетисти* – Стоян Миленков, Якоб Голдщайн и Асен Богданов (Чичо Асо). Последната глава е посветена на понятието *музикална виртуозност* в цирковите изпълнения, разгледана в нейната *ценностно-смислова амбивалентност*. Като приложения са включени разговори с 8 известни музиканти (Генчо Въртовски, Деян Тимнев, Димитър Стойков, Димитър Симеонов, Лиана Антонова, Любомир Оджаков, Недко Трошанов, Стефан Славов), които са свързани с музиката в цирка. Съчетавайки различни изследователски подходи, книгата на М. Луканов е приносна за българската музикология.

2) Книгата за Мильо Басан (132 с.) и публикациите за Асен Овчаров са изследвания, които са приносни за историята на популярната музика в България през първата половина на XX век. Чрез тези две представителни за тази сфера фигури са проследени навлизането и обособяването на „младия“ българския джаз“ в доминиращата шлагерна среда. М. Луканов се спира и на дейността на Йосиф Цанков, Стоян Миленков, Якоб Голдщайн (Джиб), Алберт Пинкас и други личности в тази творческа и изпълнителска сфера. Книгата за Мильо Басан е първото монографично изследване за многостранната личност на Мильо Басан – композитор, музикант, ръководител на оркестри, както и автор на обемен ръкописен труд за

историята на популярната музика, основен за всички, които работят в тази или в сходна сфера. Цялостното представяне на композиторското творчество на Мильо Басан като театрален композитор и автор на шлагерни песни, тиражирани на грамофонни плочи, също се прави за първи път. Разглежда се, както вече посочих, и приносът му като музикален историк.

3) Изследванията за формацията „ФСБ“ и прогресив рок в България, които представят интересите на М. Луканов към по-близкото минало и по-широкия му поглед върху световни явления в популярната музикална култура, са свързани с дисертационния му труд и вече са оценени, затова не ги коментирам като принос по тази процедура.

4) Както вече споменах, в самостоятелна група са обособени двата текста, които са посветени на отделни музикалнотеоретични и естетически аспекти на популярната култура. В тях авторът въвежда и лична интерпретация на понятия като „автор“, „авторство“, „творчество“, „креативност“ и „интертекстуалност“ в условията на постмодерната деконструкция на културни артефакти, която е подкрепена с конкретни примери и анализи. Струва ми се, че това е перспективна насока за бъдещи негови изследвания.

Обобщение: Приемам посочените приноси в група 1, 2 и 4. Общото ми наблюдение върху публикации на М. Луканов е, че търси различни теми, свързани с популярната музикална култура, които до този момент не са разглеждани специално. В този смисъл те са научна новост. Като изследвания върху полето на популярната музика в конкретен период двете му книги до голяма степен са тематично свързани. В тях той разглежда и различни модели, които представят жанровото разнообразие в тази сфера. Искаше ми се в някои случаи да бъде въведен по-широк исторически и културологичен контекст, в който да бъдат въведени персоналиите, но това е въпрос на предпочитан подход, а и на изследователска зрялост, която един учен придобива през годините. Текстовете се нуждаят на места от по-голяма прецизност при въвеждане на факти и цитиране на различен тип литература. С интерес ще очаквам бъдещите му публикации.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Имайки предвид цялостната дейност на кандидата гл. ас. д-р Михаил Луканов, която е убедителна по отношение на националните наукометрични показатели в областта на изкуствата, изследователска област: *8.3 Музикално и танцово изкуство* и допълнителните изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“ в Института за изследване на изкуствата, както и посочения приносен характер на неговите публикации, се присъединявам към решение на Научното жури кандидатурата на гл. ас. д-р Михаил Тодоров Луканов да бъде предложена за гласуване в НС на ИИИЗк за заемане на академичната длъжност „доцент“ в проф. напр. *8.3. Музикално и танцово изкуство (история на популярната музика)*.

Вярвам, че тя ще бъде подкрепена.

проф. д. изк. Елисавета Вълчинова-Чендова

София, 7 януари 2023 г.